Schegloff, Emanuel – Jefferson, Gail – Sacks, Harvey 1977. The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. *Language* 53: 361–82.
Schiffrin, Deborah 1984. Jewish argument as sociability. *Language in Society* 13: 311–35.
Searle, John R. 1975b. A taxonomy of illocutionary acts. In: Gunderson, K. (ed.): *Language, mind and knowledge. Minnesota Studies in the Philosophy of Science* 7. University of Minnesota Press, Minneapolis.
Sornig, Karl 1977. Disagreement and contradiction as communicative acts. *Journal of Pragmatics* 1: 347–73.
Szili Katalin 2004. *Tetté vált szavak*. A beszédaktusok elmélete és gyakorlata. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
Szili Katalin 2007. Az udvariasság pragmatikája. *Magyar Nyelvőr* 131: 1–17.
Takahashi, Tomoko – Beebe, Leslie M. 1993. Cross-linguistic influence in the speech act of correction. In: Kasper, G. – Blum-Kulka, S. (eds.): *Interlanguage Pragmatics*. Oxford University Press, London, 138–57.
Wierzbicka, Anna 1987. *English speech act verbs*. Academic Press, Sydney.
Wolfson, Nessa 1990. The bulge: A theory of speech behavior and social distance. *Penn Working Papers in Educational Linguistics* 2.1: 55–83.

Bándli Judit
tanársegéd
ELTE BTK
Magyar mint Idegen Nyelv Tanszék

SUMMARY

Bándli, Judit

The pragmatics of disagreement

To define disagreement is not an easy task. First, this is because it is related to a number of concepts like dispute, oppositional talk, and argument. Second, disagreement can be interpreted in terms of speech act theory, conversation analysis, and theories of politeness. The paper presents the various possibilities of interpretation, and reports on an empirical study on what factors determine the linguistic behaviour of native Hungarian subjects in expressing disagreement. The situations under investigation cover an array of disagreement strategies and their frequency of occurrence and are characterised in terms of the social distance between the interlocutors and the degree of seriousness of disagreement.

Keywords: disagreement, rule of agreement, rule of interdependence, speech act, politeness

Magyar hatás a muravidéki szlovén helyesírásban

Már régóta tudott tény, hogy a szomszédságban élő népek és nyelvek hatással vannak egymásra. A magyarság és a magyar nyelv ilyen szempontból – sajátos Kárpát-medencei helyzetéből adódóan – kiváltképp érdekes helyzetben van, hiszen valamennyi szomszédos nyelv – némelyik jobban, némelyik kevésbé –, de hatással volt a magyarra. Természetesen ez fordítva is igaz, bár itt sem beszélhetünk egyforma mértékű hatásról, hiszen magától értetődik, hogy a horvátokkal való nyolcszáz éves közös államiság több nyomot hagyott a nyelvben, és jóval kisebb mértékű, inkább szórványosnak és alkalomszerűnek mondható az a hatás, amelyet a magyar a szlovénra gyakorolt. A magyar–horvát kapcsolatokról Hadrovics László (Hadrovics 1985) és Nyomárkay István (Nyomárkay 1989a, 1989b) munkái tájékoztatnak.

A szomszédos szláv nyelveket ért magyar hatás nemcsak jövevény- és tükörszavakban, hanem a helyesírási sztenderdek kialakulásáig sokszor a helyesírásban is megmutatkozik. Alkalomszerű és időhöz kötött volt az a hatás, amely a muravidéki szlovén regionális irodalmi nyelvben mutatható ki.

1. Az említett regionális irodalmi nyelv a 18. század második felétől a 20. század elejéig volt használatban a mai Szlovénia keleti részén fekvő Muravidéken, amelyet nyugaton a Mura folyó, keleten a magyar, északon az osztrák, délen pedig a horvát országhatár fog közre. Ez a terület az

első világháborút követő területrendezés előtt, a 11. századtól kezdve a történelmi Magyarország részét képezte. Államigazgatásilag északi része Vas, déli része pedig Zala vármegyéhez tartozott. Egyházigazgatási szempontból a Vas vármegyei rész a Győri püspökség fennhatósága alatt állt, míg déli része a Zágrábi püspökség megalapításától kezdődően (1094) annak felügyelete alá tartozott. A terület egyházi egyesülése 1777-ben a Szombathelyi püspökség megalapításával következett be. A Muravidék északi részének központja, és legjelentősebb városa Muraszombat (Murska Sobota), déli részének pedig Alsólendva – a mai Lendva – (Lendava) volt.

A muravidéki szlovén irodalmi nyelv hagyományai Cirill és Metód pannóniai térítéséig vezethetők vissza, és Marko Jesenšek véleménye szerint a Szirmiumi érsekség megalapítása nagy jelentőséggel bírt a muravidéki szlovén nyelv további sorsának alakulásában (Jesenšek 2005: 28–9). Az elkövetkező évszázadokban a muravidéki szlovént a legnagyobb nyelvi hatás a kaj horvát felől érte, amelyet a történelmi Zágráb, Varasd és Belovár-Körös vármegyékben beszéltek, és nevét a *kaj* 'mi, mit' kérdő névmásról kapta. A Muravidék déli része ezekkel a területekkel együtt a Zágrábi püspökséghez tartozott. Ennek következtében a muravidéki szlovént beszélő papok kaj horvát központokban, Varasdon és Zágrábban tanultak. A nyelvi interferenciák szinte maguktól értetődőek, kiváltképpen két ilyen szoros genetikai rokonságban álló nyelvjárás (regionális irodalmi nyelv) esetében, mint a muravidéki szlovén és a kaj horvát. A muravidéki templomokban kaj horvát imakönyveket használtak, és ez még inkább elmélyítette a nyelvi hatásokat. A 16. századtól kezdődően bukkannak fel az első kéziratos énekeskönyvek, amelyek száma mai ismereteink szerint a hetvenet is meghaladja (l. Škafar 1978). A kéziratos imakönyvek korszaka már az irodalmi nyelv felé történő elmozdulás jele. A muravidéki szlovén irodalmi nyelv kialakulásában a reformáció tanainak terjedése játszott döntő szerepet. A reformáció már a 16. században elkezdődött a területen, ám kezdetben csak az északi részeken vert gyökeret. Az 1681-es soproni országgyűlés döntött az úgynevezett artikuláris helyekről, ahol a protestánsok vallásukat szabadon gyakorolhatják, és templomot, illetve iskolát építhetnek, ahol az oktatás anyanyelven folyhat. A muravidéki szlovén evangélikusok számára a Kőszeg közelében fekvő Nemescsót (muravidéki szlovénul Čoba) jelölték ki. Nemescsó mellett még az akkori Somogy vármegyei Surdot jelölték ki a muravidéki szlovén evangélikusok számára (Trstenjak 1905: 54). Ezt követően a Surd közeli falvakban számos muravidéki szlovén család telepedett le. A 18. század folyamán további evangélikus egyházközségek alakultak már tiszta muravidéki szlovén területen.

Az első nyomtatott könyv 1715-ben jelent meg (Temlin Ferenc: *Mali Katechismus – Kis katekizmus*). A legjelentősebb evangélikus kiadvány kétség kívül Küzmics István *Nouvi zákon*ja *(Újszövetség)* volt (a fordítás esetleges magyar mintáját lásd Bajzek Lukač 2005). Küzmics fordítása azért is nagyon fontos, mert olyan nyelvi normát tükröz, amely hang- és alaktanában meghaladta a völgyvidéki (dolinsko), síkvidéki (ravensko) és dombvidéki (goričko), valamint rábavidéki beszélt nyelvi sajátosságokat, de egyúttal figyelembe vette a korábbi nyomtatásban megjelent könyvek nyelvi mintáit is (Jesenšek 2010: 25). A fordítás megjelenése után normatív mintául szolgált mindazok számára, akik muravidéki szlovén nyelven kívántak írni (Jesenšek 2010: 26). Az evangélikusok fellépését jó fél évszázados késéssel követte az első katolikus könyvek megjelenése, amelyek kiadását az újonnan alapított Szombathelyi püspökség első püspöke, Szily János támogatta (Just 2009: 20). A legjelentősebb katolikus szerző Küzmics Miklós volt, aki a legtöbbször kiadott muravidéki szlovén könyvet a *Molitvena kni'zicá*t *(Imakönyvecske)* állította össze. A 19. század kétségkívül legsokoldalúbb szerzője a felsőszölnöki Kossics József plébános volt, aki muravidéki szlovénok számára magyar nyelvtant, etnográfiai munkát és a Magyar Királyság történetét bemutató könyvet adott ki. Ez a század a nemzeti nyelvű tankönyvkiadás fellendülésének kora is. Sorra látnak napvilágot a különböző ábécés-, olvasó- és környezetismereti könyvek. A muravidéki szlovén irodalmi nyelv ebben a korban éri el fejlődésének csúcspontját, amelyet magyar szépirodalmi művek igényes fordításai (pl. Kardos János Toldi fordítása érdemel említést), illetve a publicisztika kibontakozása jelez. A muravidéki szlovén nyelvű publicisztika első terméke a Budapesten 1875 és 1879 között megjelenő, Agusztics Imre által szerkesztett *Prijátel (Barát)* volt (Ulčnik 2009: 58). A 19. század közepéig megőrzött katolikus-protestáns nyelvi egység a század második felében felbomlani látszott. A katolikusok ugyanis nyitottak voltak az egységes szlovén irodalmi nyelvi norma felé, míg a protestánsok „»szeparatista« módon a nyelvjárásba és a megszokott helyesírásba kapaszkodtak, amit a magyar hatóságok ügyesen ki is használtak" (Jesenšek 2010: 43). Egészen az első világháború végéig jelentek meg muravidéki szlovén nyelvű könyvek, kalendáriumok és újságok is, amelyek

elsősorban mind evangélikus kiadványok voltak. Az egységes szlovén irodalmi nyelv térhódítása a Muravidéken csak a trianoni békeszerződés után következett be, amikor is azt a Szerb–Horvát–Szlovén Királysághoz csatolták. Ez a döntés vetett véget a csaknem 200 éven át létező muravidéki szlovén irodalmi nyelvnek, bár az evangélikusok továbbra is kitartottak mellette.

2. A muravidéki szlovén helyesírással eddig csak érintőlegesen foglalkoztak, és vizsgálatát általában le is zárták azzal a megállapítással, hogy magyar hatást tükröz. A muravidéki szlovén irodalmi nyelv kiváló ismerője és kutatója, a magyarul is kitűnően beszélő és értő Vilko Novak a muravidéki szlovén irodalmi nyelv legjelentősebb szerzőit bemutató monográfiájának bevezető tanulmányában az alábbiakat írja: „a muravidéki szlovén helyesírás 1913-ig – bizonyos kivételekkel – a muravidéki szlovén nyelvjárás hangjaihoz igazított mindenkori magyar helyesírás volt" (Novak 1976: 13). A továbbiakban megkísérlem azon fonémák jeölésére használt grafémák részletesebb bemutatását, amelyek minden kétséget kizáróan magyar hatást tükröznek.

A muravidéki szlovén helyesírás története igen mozgalmas képet mutat, ugyanis – éppen úgy, mint a magyar helyesírás történetében – bizonyos grafémák eltűnnek, hogy a helyüket újak vegyék át. Emellett figyelembe kell venni azt is, hogy olykor az egyes szerzők helyesírási gyakorlata között is komoly különbségek tapasztalhatók. Hadrovics László véleménye szerint a helyesírás fejlődését nálunk és a szomszédos népeknél is az egyházi latin nyelv ejtése határozta meg, amely az írásbeliség egyházhoz tartozásával magyarázható (Hadrovics 1951: 165). A muravidéki szlovén irodalmi nyelvbe a latin szavak magyar közvetítéssel kerültek, így hűen őrzik a magyar *s*-ező és *zs*-ző ejtést a latin [s] helyén, például: *šorš* 'sors', *paradižom* 'paradicsom' stb. Az írásbeliség kialakulásától kezdve valamennyi latin betűs írásnak nehézséget okozott a latinból hiányzó elemek jelölése (Korompay 2005: 281), amelyeket a meglévő jelek kombinációjával – tehát betűkapcsolattal – vagy pedig diakritikus jelek alkalmazásával küszöböltek ki. Mindkét módszer alkalmazását jól tükrözi a magyar és a muravidéki szlovén helyesírás is.

2.1. A magánhangzók

A magyarban a hosszú magánhangzók jelölésére szolgáló mellékjeles betűk mind átkerültek a muravidéki szlovén helyesírási rendszerbe, tehát van *á*, *é*, *í*, *ó* és *ú* is, amelyek azonban nem a hangsúly helyét jelölték (Novak 1976: 14). Ezek a típusú betűk a magyar helyesírás történetében a 15. században jelentkeznek, és az akkori cseh helyesírás hatását mutatják, amelyet Jan Hus dolgozott ki (Korompay 2005: 295). A muravidéki szlovén irodalmi nyelvben van /ø/ és /y/ fonéma is. Ezeknek a jelölése a kezdetektől fogva igen sok változáson ment keresztül. Az első (protestáns) könyvekben 1715-ben és 1725-ben az /ø/ és /y/ jelölésére az *ö, ü* grafémákat használták. Mindkét graféma a 17. században bukkan fel először nyomtatásban, és a németből való (Kniezsa 1959: 35). A következő három protestáns könyvben (1747, 1754, 1771) a két fonéma jele *ȍ* és *ű,* amelyek a magyar rendszerben is a protestantizmussal terjedtek el, és először Sylvester János használta őket 1527-ben. Minden bizonnyal német eredetűek (Kniezsa 1959: 16). Arról, hogy a muravidéki szlovénban magyar eredetű-e, nem lehetünk teljes bizonyossággal meggyőződve, ugyanis mindhárom szóban forgó könyvet német nyelvterületen, Hallében adták ki, tehát lehet, hogy mindkét jel az ottani nyomdának köszönhetően került be a muravidéki szlovén nyelv helyesírási rendszerébe. Később csak egyetlen könyvben bukkannak fel 1780-ban. Ezek az első könyvek még nem különböztették meg egymástól a rövid és a hosszú [ø] és [y] hangokat. A hosszú-rövid megkülönböztetés először az első katolikus könyvben az 1780-ban kiadott *Krátka summa velikoga katekizmusa* című Küzmics Miklós-műben bukkan fel. Nála a rövid [ø] és [y] jelölésére megmarad a korábbi protestáns könyvekből ismert jelölés, tehát *ȍ* és *ű,* a [ø:] és [y:] hangok jele viszont *ő* és *ű.* Érdekes a párhuzam, hogy a magyar helyesírás történetében is a katolikus helyesíráshoz köthető e két graféma felbukkanása, amelyeket először Tsétsi János alkalmazott Pápai Páriz Ferenc szótárának sajtó alá rendezésekor (Kniezsa 1959: 23). Ugyanakkor az újabb szakirodalom mindkét jelet a lőcsei Bewer-nyomda újításaként tartja számon (Korompay 2005: 592). A muravidéki szlovén nyelvű könyvekben mindkét graféma tovább él, egészen 1833-ig. Ebben az évben jelent meg Szalay Imre magyar nyelvtanának muravidéki szlovén fordítása – erről részletesebben (Nyomárkay 2000) –, amelyet Kossics József készített. Ebben a nyelvtanban bukkannak fel először a ma is használt betűk, tehát: *ö, ő, ü, ű.* Ettől kezdve már nem is változnak, megmaradnak. Megjelenésükhöz valószínűleg az 1832-ben Pesten megjelent első helyesírási szabályzat járult hozzá, amely az *ő* és *ű* betűket rögzíti a korábbi *ȍ* és *ű* helyett.

2.2. A mássalhangzók

A muravidéki szlovén helyesírás mássalhangzói között több olyan grafémát találunk, amelyek megegyeznek a magyar helyesírás azonos jeleivel. Ez elsősorban azzal magyarázható, hogy két nagyobb muravidéki szlovén nyelvjáráscsoportban is megtalálhatók azok a fonémák, amelyek a magyarban is: /ʦ/, /s/, /z/, /ʧ/, /ʃ/, /ʒ/, /ʤ/, /ʎ/, /ɲ/, /ty/ (vö. Novak 1976: 14). Meglepő az egyes fonémák jelölésére használt grafémák sokfélesége is. Nyilvánvalóan ebben szerepet játszott az is, hogy a magyar helyesírásban is egy fonémának akár több használatban lévő jelölési módja is lehetett, illetve az egyes muravidéki írók is saját jelölési módot használtak. Tehát nem beszélhetünk a muravidéki szlovén helyesírás egységességéről, amely elsősorban a mássalhangzókkal kapcsolatban figyelhető meg. A továbbiakban a fentebb felsorolt fonémák jelölésére használt grafémákat tekintem át, különös figyelmet fordítva azokra, amelyek magyar hatást mutatnak.

/ʦ/: a legtöbb írónál *cz,* ritkábban *c,* bár egyes szerzőknél, így például a már említett Kossicsnál a *cz* és a *c* is előfordul. A *cz* a magyar helyesírás történetében a kancelláriai helyesírásban bukkan fel először, és marad meg egészen 1922-ig (Kniezsa 1959: 7). Tehát megállapíthatjuk, hogy a *cz* jelölési mód egyértelmű magyar hatást tükröz, bár hozzánk a cseh kancelláriai helyesírásból került át (Kniezsa 1959: 9).

/s/: jelölési módja a muravidéki íróknál nagy tarkaságot mutat. Az alábbi grafémákat használták: *s, sz, ſſ, ſz, z*. Megfigyelhető, hogy a legtöbb író felváltva használja a különböző jeleket. Az /s/ fonémának *s*-sel és *z*-vel való jelölési módja már a kancelláriai helyesírásban is megvolt (Kniezsa 1959: 7); utóbbi graféma kétségtelenül német hatást mutat (Kniezsa 1959: 8). Az *ſz* jel Heltai Gáspár helyesírási rendszeréből származik (Kniezsa 1959: 18), a mai magyar helyesírásban is használatos *sz* pedig a protestantizmussal terjedt el, és Sylvester János valószínűleg a németből vette át (Kniezsa 1959: 34).

A /ʧ/ fonéma jelölése hasonló változatosságot mutat, mint az /s/ fonémáé. A muravidéki szlovén könyvekben *cs, ch, ts, cſ* grafémákkal jelölik. A mai magyar helyesírásban is meglévő *cs* először a 16. században bukkan fel, amely magyar kombináció a *cz*-hez az *sz~s* mintájára (Kniezsa 1959: 34). A *ch* a kancelláriai helyesírással jelent meg a magyar helyesírási gyakorlatban (Kniezsa 1959: 6), és vált később a katolikus helyesírásban a /ʧ/ fonéma jelévé (Kniezsa 1959: 20). A *ts* a 18. századi protestáns helyesírás jele (Kniezsa 1959: 23).

Az /ʃ/ fonéma írására is több graféma volt használatban: *s, ss, ſ, ſſ*. Ezek közül az *s* graféma az, amely magyar hatást tükröz. Ez a graféma a magyar írásbeliség kezdete óta van jelen, és a latin /s/ északolaszos-németes [ʃ] kiejtésére vezethető vissza (Kniezsa 1959: 34).

A /ʒ/ fonéma jelölése mutatja a legnagyobb változatosságot és egyben következetlenséget is a muravidéki szlovén írók helyesírásában. Az előforduló grafémák: *s, ſ, ś, ź, ʼſ*. Az *s* graféma a magyar helysírás történetében először az 1549-ben Krakkóban kiadott *Ortographia Ungaricá*ban jelenik meg (Kniezsa 1959: 17). Protestáns hatást mutat az *ś* használata (Kniezsa 1959: 23). A *ʼz* jel a katolikus helyesírásban fordul elő, és ezt Káldi György feltehetőleg a cseh helyesírásból kölcsönözte (Kniezsa 1959: 20).

A /ʝ/, /ʎ/ és /ɲ/ fonémák jelei valamennyi írónál azonosak: *gy, ly, ny*. Mindhárom magyar betűkombináció, amely a kancelláriai helyesírásban alakult ki a 13. században, és Heltai Gáspár helyesírási rendszere óta éltek a magyar gyakorlatban (Kniezsa 1959: 34). A /ty/ fonéma jelölésére a *ty* és *tj* grafémákat használták. Előbbi esetében a magyar hatás teljesen nyilvánvaló, hiszen a kancelláriai helyesírásban kialakult magyar betűkombinációról van szó (Kniezsa 1959: 34).

2.3. Példa

Az előző fejezetekben ismertetett magyar hatás bemutatására az Utolsó vacsora egy rövid részletét közlöm Lukács evangéliumából Küzmics Istvánnak 1771-ben megjelent Újszövetség-fordításából. Ugyanezt a részt mai szlovén fordításban is mellékelem, hogy a helyesírásbeli különbségek egyértelműek legyenek.

Muravidéki szlovén:

17. I vzéo je pehár, blagoſzlovi ga i ercsè: vzemte ſzi ga i razdelte ſzi ga med ſzebom. 18. Ár velim vám: kaj ne bom pio od zraſenyà trſza, dokecs králeſztvo Bo'ze ne príde. 19. *I vzéo je krůh, blagoſzlovivſi vlomo ga je i dáo ga je nyim govorécsi: eto je moje tejlo, ſtero ſze za váſz dà; tou csinte na moje ſzpominanye*. 20. *Priſzpodobno i pehár po vecsérji govorécsi: ete pehár je nouvi Zákon vu mojoj krvi, ſtera ſze za váſz preliję* (Lk 22,17–20).

Mai sztenderd szlovén:
17. In vzel je kelih, se zahvalil in rekel: »Vzemite to in si razdelite med seboj, 18. kajti povem vam, odslej ne bom več pil od sadu vinske trte, dokler ne pride Božje kraljestvo.« 19. In vzel je kruh, se zahvalil, ga razlomil, jim ga dal in rekel: »To je moje telo, ki se daje za vas. To delajte v moj spomin.« 20. Prav tako je po večerji vzel tudi kelih in rekel: »Ta kelih je nova zaveza v moji krvi, ki se preliva za vas« (Lk 22,17–20).

A magyar hatást az alábbi grafémák tükrözik: *á, cs, é, ny, f, fz*. A mai szlovén helyesírsában ezeket a következőképpen írják: *a, č, e, nj, š, s*.

3. Összességében megállapíthatjuk, hogy a muravidéki szlovén helyesírást a kaj horvát regionális irodalmi nyelvhez hasonlóan jelentékeny magyar hatás érte, amely az egyes fonémák jelölésére szolgáló grafémák használatában érhető tetten. A fentebb részletesen is bemutatott grafémák azért is terjedhettek el könnyen a muravidéki szlovén írók körében, mert ők mind a magyar irodalmat, kultúrát jól ismerő és iskoláikat főként magyar nyelvterületen végző emberek voltak. A muravidéki szlovén helyesírás történetének alakulásában az is döntő szerepet játszhatott, hogy a muravidékieknek a Mura jobb partján élő „ausztriai szlovénokkal" szorosabb kapcsolatuk nem volt, tehát alaposabban nem is ismerhették a 16. században kialakult szlovén Bohorič-féle helyesírást, amely egészen a 19. század közepéig volt használatban, mígnem a Gaj-féle véglegesen fel nem váltotta. Úgy gondolom, ennek tükrében szinte magától értetődő volt, hogy a helyesírási rendszer kialakításában a magyar helyesírási rendszerekre támaszkodtak.

SZAKIRODALOM

Bajzek Lukač, Marija 2005. Madžarske izposojenke v Küzmičevem prevodu Novega zakona. In: Jesenšek, Marko (ur.): *Knjižno in narečno besedoslovje slovenskega jezika*. Slavistično društvo, Maribor, 436–48.
Balázs Géza – Dede Éva 2009. Bevezetés az európai helyesírásokba. In: Balázs Géza – Dede Éva (szerk.): *Európai helyesírások. Az európai helyesírások múltja, jelene és jövője*. Inter Kht.–PRAE.HU, Budapest, 7–13.
Hadrovics László 1951. A XVI. századi protestáns horvát nyomtatványok helyesírása. *A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei* 1: 164–72.
Hadrovics László 1985. *Ungarische Elemente im Serbokroatischen*. Akadémia Kiadó – Böhlau Verlag, Köln–Wien–Budapest.
Jesenšek, Marko 2005. Nastanek in razvoj prekmurskega jezika. In: Jesenšek, Marko: *Spremembe slovenskega jezika skozi čas in prostor*. Slavistično društvo, Maribor, 26–38.
Jesenšek, Marko 2010. *Prekmuriana*. Balassi Kiadó – ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék, Budapest.
Just, Franci 2009. *Porabje*. Fran-Franc–Društvo Argo, Murska Sobota.
Kniezsa István 1959. *A magyar helyesírás története. Második, javított kiadás.* Tankönyvkiadó, Budapest.
Korompay Klára 2005. Helyesírás-történet. In: Kiss Jenő – Pusztai Ferenc (szerk.): *Magyar nyelvtörténet*. Osiris Kiadó, Budapest, 281–300.
Novak, Vilko 1976. *Izbor prekmurskega slovstva*. Zadruga katoliških duhovnikov, Ljubljana.
Nyomárkay István 1989a. A magyar és a szerbhorvát nyelv kapcsolata. In: Balázs János (szerk.): *Nyelvünk a Dunatájon*. Tankönyvkiadó, Budapest. 291–350.
Nyomárkay István 1989b. *Ungarische Vorbilder der kroatischen Spracherneuerung*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
Nyomárkay István 2000. Szalay Imre nyelvtanának vend fordítása. *Magyar Nyelvőr* 124: 352–6.
Škafar, Ivan 1978. *Bibliografija prekmurskih tiskov od 1715 do 1919*. SAZU, Ljubljana.
Trstenjak, Anton 1905. *Slovenci v šomodski županiji na Ogrskem: zgodovinska, narodopisna in književna črtica*. Samozaložba, Ljubljana.
Ulčnik, Natalija 2009. *Začetki prekmurskega časopisja*. Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, Bielsko Biała itd.

Dudás Előd
doktorandusz
ELTE BTK
Nyelvtudományi Doktori Iskola

SUMMARY

Dudás, Előd

Hungarian influence on the spelling of Slovenian in the Mura region

The literary Slovenian of the Mura region was used between the early 18th century and the first half of the 20th century in the region situated in the eastern part of Slovenia, then part of the Kingdom of Hungary. The development of the orthography of literary Slovenian of the Mura region was influenced by the contemporaneous systems of Hungarian spelling. Some vowel graphemes as well as some consonant graphemes reflected the effect of Hungarian orthography. To represent vowels, the long vowel letters of Hungarian spelling *á, é, í, ó, ú* were adopted. The representation of the phonemes /ø/, /ø:/, /y/, and /y:/ exhibited a mixed pattern until a Hungarian grammar from 1833 settled on the graphemes *ö, ő, ü, ű,* used in Hungarian ever since. Several graphemes used for consonants were identical to the corresponding Hungarian consonant letters.

Keywords: literary Slovenian of the Mura region, spelling of Mura region Slovenian, Hungarian influence, vowels, consonants